

diferenciadas: “A historia secreta de Eliza Haywood”, “A historia secreta de Cleomira”, “A historia secreta de Fantomina”, unha cronoloxía e un apartado adicado a presentar as referencias bibliográficas máis relevantes para o estudo desta autora e a súa obra. Figueroa Dorrego establece unha enxeñosa analoxía entre os tres primeiros apartados desta introdución: tendo en conta as características do subxénero literario “historia secreta”, emprega este termo para calificar a traxectoria persoal e profesional de Haywood. Como posteriormente explica neste primeiro apartado, denomínase “historia secreta” ao “relato máis ou menos breve onde se narran revelacións sorprendentes sobre a vida dos personaxes, amosando acontecementos xeradores de escándalo social na época en que foron escritas” (p. 14) e, a través do encabezamento do apartado “A historia secreta de Eliza Haywood”, o autor xa adianta que a traxectoria personal e profesional de Haywood está chea de revelacións sorprendentes. Efectivamente, ao longo de todo o apartado descubrimos que esta muller tivo acceso a unha ampla educación a pesar de que viviu entre os séculos XVII e XVIII, que se viu na obriga de desempeñar unha actividade profesional remunerada por causa da ausencia do seu home e que o seu contacto coa vida cultural e literaria comezou en 1715, cando inicia a súa actividade teatral como actriz e dramaturga. Precisamente, este apartado salienta a importancia do seu período como dramaturga porque tanto “a axencia e a solidariedade femininas como a crítica aos aspectos materialistas do matrimonio” (p. 17), i.e., os temas que trata a súa primeira obra, a comedia *A Wife to be Lett* (1723), convértense en temas recorrentes ao longo de toda a súa traxectoria literaria.

A partir de 1737, a súa produción teatral redúcese drasticamente por causa da aprobación da denominada *Licensing Act* e, polo tanto, Haywood vese na obriga de adicarse ás novelas, ás publicacións periódicas e aos manuais de conduta, cos que acadara maior popularidade. Entre as súas novelas, destaca especialmente *Love in Excess, Or, The Fatal Enquiry* (1719-20), que relata dende unha perspectiva feminocéntrica a historia dunha muller seducida e abandonada. O argumento desta novela amatoria sérvelle ao autor da introdución para rematar este primeiro apartado tratando as principais características da obra narrativa de Haywood. Nos dous apartados seguintes, “A historia secreta de Cleomira” e “A historia secreta de Fantomina”, Figueroa Dorrego presenta as principais ideas subxacentes en cada unha das “historias secretas”, o que constitúe unha inestimable axuda para os lectores do século XXI que están a piques de se enfrontar por primeira vez a dúas obras de hai case tres séculos. Esta introdución remata cunha cronoloxía que recolle os acontecementos máis relevantes da traxectoria vital e profesional da autora seguida dun apartado que compendia as referencias bibliográficas máis salientables en dous grandes grupos, as obras citadas e as referencias que poden resultar interesantes para afondar na obra da autora británica.

Seguindo á presentación e á introdución, atópanse as traducións das dúas “historias secretas”: *A dama solitaria ou A historia secreta de Cleomira, supostamente morta e Fantomina ou o amor nun laberinto*. Con respecto ás traducións, só podemos gabar o excelente labor de M^a Fe González Fernández, que consegue manter a esencia dos textos orixinais de Haywood. A dificultade que supón traducir ao galego unhas obras escritas orixinalmente en inglés súmase o feito de que as “historias secretas” foron concebidas para lectores anglosaxóns do século XVII. Con todo, a tradutora consegue trasladar o espírito, a intencionalidade e a significación das dúas obras empregando a lingua galega de comezos do século XXI. Ademais, tamén cómpre salientar a ausencia de erros formais e/ou gramaticais importantes en ámbolos dous textos, o que xunto á extraordinaria elección dos vocábulos empregados reflicte o minucioso traballo feito. En conxunto, cómpre dicir que *A dama solitaria & Fantomina* constitúe un dos volumes máis sobresalientes da colección “As Letras das Mulleres”, sobre todo, polo arduo labor do prologuista e da tradutora na contextualización, documentación e rigor que se reflicten no volume resultante do seu traballo.

Ángeles TOMÉ ROSALES

KABATEK, Johannes e RIVAS, Aitor (eds.) (2011): *Rosalía. Voces galegas e alemás*. Tübingen: Publicacións do Centro de Estudos Galegos de Tubinga, 103 pp.

Nos últimos anos están a aparecer nas nosas librerías libros, artigos, material sobre a vida e obra de Rosalía de Castro co ánimo de concretar, revalorizar e restituír a súa figura e o seu legado. Son varias as orixinalidades que caracterizan o traballo editado polos profesores Johannes Kabatek, Director do Centro de Estudos Galegos da Universidade de Tubinga, e Aitor Rivas, que exerceu de lector de lingüe e literatura galegas durante cinco anos á beira do Neckar.

O primeiro dos valiosos feitos é a razón que xerou o libro e que o titula, isto é, o libro *Rosalía. Voces galegas e alemás* é o froito dun congreso onde se deu a oportunidade a dúas voces alemás, Inga Baumann e Wolfgang Matzat, profesores da Univeridade de Tubinga, para que interpretasen e comunicasen as súas ideas e traballos ao redor da obra de Rosalía de Castro. Este diálogo complétase coas voces galegas de Anxo Angueira e Helena González, das universidades de Vigo e Barcelona respectivamente.

O traballo de Anxo Angueira na liña da posta en valor da obra de Rosalía xa vén de vello e no artigo que presenta incide nas premisas básicas que caracterizan a súa laboura: Rosalía como figura inaugural e poeta nacional e, introducindo os artigos posteriores do libro, a contextualización da obra de Rosalía no universo poético europeo.

Pola súa banda, Inga Baumann defende no seu traballo o carácter eminentemente romántico dos traballos rosalianos. Sérvese para isto dunha análise comparada, dos prólogos e dous poemas, co poeta romántico francés Alphonse de Lamartine, para alonxar a figura de Rosalía do premodernismo e do simbolismo.

Helena González analiza o proceso histórico de canonización da escritora que trouxo a patriarcalización do discurso e con ela a desautorización e a deturpación da súa imaxe. A profesora da Universidade de Barcelona toma como punto inicial versos de autoras galegas do século XX, das que foi aurora Rosalía de Castro, para analizar o proceso de quebra da devandita inercia da imaxe rosaliana e que lles permitiu sentar á súa sombra na autorización da escrita comprometida e significativa.

Finalmente, no discurso de Wolfgang Matzat faise patente a creación dunha imaxe nova de Galicia que desenvolve Rosalía de Castro mediante o discurso romántico e que contribuíu a desenvolver unha dimensión colectiva da paisaxe galega ao superar con certos elementos simbolistas o que de carácter individual ten o romanticismo.

Por outra banda, e moi importante, este libro é un exemplo do funcionamento útil e fructífero dos Centros de Estudos Galegos en universidades fóra de Galicia. Na meirande parte das ocasións, e como xa salienta o profesor Kabatek no seu texto introdutorio, os actos organizados non conseguen traspasar as fronteiras dos Estudos galegos e as actividades corren o risco de non callar nas comunidades universitarias nin na sociedade que as acolle. Por isto non cabe máis que felicitar ao CEG da Universidade de Tubinga, ao seu director Johannes Kabatek e a quen foi o seu lector Aitor Rivas, pola publicación desta obra e polo traballo académico, divulgador e integrador desenvolvido no CEG de Tubinga.

Isaac XUBÍN

MONTEAGUDO, Henrique (coord.) (2009): *Sociedades plurilingües: da identidade á diversidade*. Santiago de Compostela: Consello da Cultura Galega, 270 pp.

No presente volume Henrique Monteagudo coordina unha serie de traballos presentados co gallo do foro titulado “Sociedades plurilingües: da identidade á diversidade” que foi organizado en xuño de 2008, dentro do ciclo de debates “Crear culturas, imaxinar país”, actividade deseñada para celebrar o vinte e cinco aniversario da creación do Consello da Cultura Galega. O coordinador da obra insiste na necesidade de facer traballos deste xeito, sobre uns temas que constitúen, na súa opinión, “un dos maiores desafíos culturais, para Galicia e a humanidade” (p. 11). En efecto calquera debate sobre identidade e diversidade nas sociedades plurilingües significa unha oportunidade para profun-

dar no coñecemento dos fenómenos sociais e o seu reflexo na lingua.

A estrutura da obra é clara e permite unha lectura sinxela dos diferentes puntos de vista nela expresados. Temos seis capítulos principais, cada un deles estruturado á súa vez en dúas partes: o texto do relatorio e unha réplica ao mesmo. A quinta parte, poren, só está composta do relatorio.

No primeiro capítulo, “A perspectiva global da diversidade lingüística”, a profesora M. Carme Junyent da Universitat de Barcelona, que dirixe un grupo de investigación sobre a diversidade lingüística en Catalunya, presenta un texto intitulado “A perda da diversidade lingüística no mundo e os procesos de homoxeinización lingüística” no cal insiste sobre a necesidade de adaptarse ás diferenzas para evitar a morte das linguas: “A morte das linguas ponnos diante moitos retos. Un dos fundamentais é xustamente a aceptación da diferenca...” (p. 34). O retruque ao traballo da profesora Junyent faíno a profesora Pilar García Negro, da Universidade da Coruña, que expón o seu punto de vista sobre a situación social do galego e afirma que “a crise que vive aínda o galego como lingua é debedora de razóns extralingüísticas” (p. 43). A normalización do galego, para ela, ha de ser política e social.

O seguinte capítulo do volume, “A glotopolítica de Galicia”, refírese a política lingüística desenvolvida no marco do Estado das Autonomías. O relatorio “Democracia e política lingüística en Galicia” foi confeccionado polo politólogo Xaime Subiela, un dos participantes na elaboración do Plan Xeran de Normalización Lingüística de 2006. Na súa intervención Subiela dá unha serie de razóns para defender o uso e a promoción do galego, entre as que destacamos a dignidade igualitaria e a integración social, segundo o autor a política lingüística axeitada debe outorgar “unha igual dignidade aos falantes da lingua que ten unha consideración social desprestixiada” (p. 72). A réplica deulla Alba Nogueira, da Universidade de Santiago de Compostela, cun texto intitulado “Dereito e plurilingüismo. Evolución normativa e garantía dos dereitos lingüísticos” no cal percorre o marco legal da lingua galega nos últimos trinta anos. O modelo ideal sería o marcado polo Estatut de Catalunya de 2006, xa que nel establécese “un deber xurídico de falar catalán” (p. 97) e regula de maneira concreta os termos da cooficialidade.

O terceiro bloque deste libro chámase “A política lingüística do Estado” e nel colaboran Emili Boix-Fuster e mais Fernando Ramallo. Boix-Fuster, coñecido sociolingüista e profesor na Universitat de Barcelona, escribe aquí sobre a política estatal en materia lingüística. Para el o Estado español aínda non soubo adaptarse ao pluralismo cultural e lingüístico que posúe. Partindo desta base, o profesor Boix-Fuster fai un breve panorama das principais ideoloxías referidas ao multilingüismo en España e invítanos a “empezar a construír, soterrando experiencias ominosas do pasado, unha tradición plurilingüe española” (p. 124). O retruque, de Fernando